การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในวิถีประชาธิปไตยของผู้นำในตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

Enhancement of Good Governance in the Democracy's Way of Sri Tia Municipality, Banthong Lamphun Province

พัลลภ หารุคำจา[1] *สกุณา คงจันทร์[2] นพดณ ปัญญาวีรทัต[3] วิจิตร เรือนอินทร์[4] ณัฐพล จนฺทิโก[5]

[1,2,3,4,5] บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

[1,2,3,4,5] Graduate School Mahachulalongkornrajavidayalaya University Chiang Mai Campus, Tambon Su Thep, Amphoe Mueang, Chiang Mai ,50200.

*corresponding Author : E-Mail Panlob19@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในวิถีประชาธิปไตยของผู้นำในตำบลศรีเตี้ย อำเภอ บ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือวิจัยซึ่งผู้วิจัยโดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้นำที่มีประสบการณ์การบริหารจัดการชุมชน เป็นผู้นำกิจกรรมด้านพัฒนา ด้านปกครองเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปคืออดีตผู้นำหมู่บ้าน 2 คน ผู้นำหมู่บ้าน 9 คน แกนนำชุมชน 6 คนประชาขนในพื้นที่ 5 คน รวมเป็นจำนวน 22 คนผลการวิจัย พบว่า วิถีวัฒนธรรมชุมชนที่สัมพันธ์กับกระบวนการประชาธิปไตยของผู้นำวิถีวัฒนธรรมตำบลศรีเตี้ยมีกระบวนการเริ่มนับตั้งแต่การสร้างข้อตกลงในชุมชนโดยความเคารพอาวุโส สร้างความเสมอภาค การแบ่งหมวดหมู่บ้านต่าง ๆ การมีคณะกรรมการต่าง ๆ ช่วยกันดูแลรูปแบบการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยของผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย ยึดอุดมการณ์ที่ร่วมตัดสินปัญหากำหนดทิศทางในการปกครอง กำหนดตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ปกครองชุมชนท้องถิ่น เคารพในสิทธิหน้าที่หลักของความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ดำเนินงานผ่านโครงการศึกษาการปกครองท้องถิ่นไทย กรณีศึกษาการยกฐานะการปกครองเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ยมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการชุมชน มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักนิติธรรม ยึดกฎหมายเป็นหลัก 2) ด้านหลักคุณธรรม ปลุกจิตสำนึกด้านคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส ทุกโครงการมีการประกาศตามขั้นตอนทางราชการ 4) ด้านการมีส่วนร่วม ผู้นำทุกหมู่บ้านเข้ามามีส่วนทุกขั้นตอนการทำงาน 5) ด้านความรับผิดชอบ เป็นคณะทำงานร่วมกัน และ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า เน้นความประหยัด คุ้มค่า คุ้มทุนในการทำงาน

คำสำคัญ : หลักธรรมาภิบาล; วิถีประชาธิปไตย

Abstract

The research on Enhancement of Good Governance in the Democracy's Way of Sri Tia Municipality, Banthong Lamphun Province. Qualitative Research Data were collected by using interview as a research tool. The researcher selected the sample of the sample with leaders who had experience in community management and Leadership of Development .The most commonly accepted was the former two village leaders, 9 village leaders, 6 community leaders, 5 people in the area, and a total of 22 people. The research found that the culture of the community was related to the democratic processes of cultural leaders. Sri Tia Sub-district had been in the process of establishing a community based agreement with respect to seniority, create equality. There were various committees in charge of overseeing the model of good governance through the democratic process of leaders in the Sri Tia Sub-district. Conflicts of interest, determination of direction in government. Identify individuals who will serve the local community. Respect for the principal rights of equality. Freedom and human dignity Democratic rule holds that everyone had equal rights of liberty. Work through the Thai Local Governance Project: A case study of the Sri Tia Sub-district Administration, Banthong District, Lamphun Province by Analyze the principles of good governance and the democratic promotion of leaders in Sri Tia District. Banthong District, Lamphun Province, leader in Sri Tia Sub-district, had adopted the principles of good governance in the management of the community in six aspects: 1) the rule of law 2) The moral. Promote moral awareness 3) Main aspects of transparency. All projects are announced according to official procedures. 4) Participation Every village leader takes part in every step of the way. 5) Responsibility is a collaborative team and 6) the main value. Focus on cost savings in working capital.

Keywords: The main good governance; the Democracy's Way.

1. บทนำ

ประเทศไทยได้นำเอาระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในการปกครองประเทศ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พระองค์ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา ทางคณะรัฐมนตรีและทางศาล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้คนดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ได้ปกครองประเทศบ้านเมือง ดังปรากฏในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตรัสไว้ว่า "ในบ้านเมืองเรานั้นมีทั้งคนดีและคน ไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่ทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมืองและคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้"

แท้ที่จริง การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดย

ใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ อาจไม่ใช่คำตอบเดียวสำหรับสังคมไทยที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมของตนเองมาอย่างแน่นหนา โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยที่ผูกโยงกับระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ ระบบความเชื่อดั้งเดิมและพระพุทธศาสนา ฯลฯ ที่หล่อหลอมและขัดเกลาโลกทัศน์ของคนไทยมาช้านาน โดยแฝงอยู่ในอุดมการณ์ทางสังคม เป้าหมายแห่งชีวิต หลักวิธีคิด และวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ซึ่งเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนไทย และกลายเป็นพฤติกรรมทางการเมืองไทยที่ติดตัวมานับแต่อดีต และเป็นการยากที่จะเพิกถอนสิ่งเหล่านั้นให้หมดสิ้นไปในปัจจุบัน

ประเทศไทย ได้นำเอาหลักการบริหารกิจการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ที่ปรากฏเห็นได้ชัดเจน จากเอกสารสำคัญ ๆ ของทางราชการหลายฉบับ โดยเฉพาะสำนักงานข้าราชการพลเรือน ก็มีส่วนสำคัญในการผลักดันระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พุทธศักราช 2542 ซึ่งกำหนดหลักฐานไว้ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาลของรัฐ โดยเฉพาะเป็นการเริ่มต้นการแสดงออก และตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารกิจการที่ดี ภายหลังจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2542)

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นเหรียญคนละด้านกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังที่อานันท์ ปันยารชุน (2541) ยืนยันว่า แม้มีบางประเทศที่ไม่ใช้ระบอบประชาธิปไตยในการปกครองอย่างตะวันตก แต่ก็ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าเสรีภาพส่วนบุคคล เพราะรัฐมี Good Governance และประชาชนส่วนใหญ่มีความพอใจที่จะให้รัฐบาลบริหารต่อไปโดยไม่เรียกร้องเกินขอบเขต แต่ประเทศเหล่านี้ที่ไม่ได้เป็นประชาธิปไตยก็จะไม่สามารถอยู่อย่างยั่งยืนได้ เพราะสังคมจะต้องมีทั้งประชาธิปไตย และ Good Governance จะมีเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพราะระบอบประชาธิปไตยจะต้องอยู่ควบคู่กับ Good Governance ประเด็นปัญหาความขัดแย้งทางด้านการเมืองในปัจจุบัน ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกระบบรัฐสภา ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ที่อาจไม่ใช่อยู่ภายใต้อุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบในประชาธิปไตยตามที่ควรจะเป็น เพราะขาดศรัทธาต่อรัฐธรรมนูญ

ชุมชนท้องถิ่นนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของระบอบสังคมมนุษย์ เพราะเป็นการจัดระบบของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติก่อนที่จะได้มีการปกครองอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาท้องถิ่นวันนี้ ถือว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาสังคมโดยรวม เพราะต้องการวางรากฐานที่แข็งแรง การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน ต้องการยุทธศาสตร์ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ประชาธิปไตยยังเป็นอุดมการณ์ที่ยกย่องคนเล็กคนน้อยให้มีโอกาสได้ลืมตาอ้าปาก ร่วมตัดสินปัญหา กำหนดทิศทางในการปกครองและกำหนดตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ปกครองประเทศหรือชุมชน เป็นอุดมการณ์ที่เคารพ ในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล เป็นอุดมการณ์ที่บังคับให้คนชั้นสูง ต้องลดทิฐิลงมารับฟังความคิดเห็นของคนชั้นล่าง และเป็นอุดมการณ์ที่คนไทยอยากเห็นความก้าวหน้า ความใฝ่ฝันอยากจะเห็นความเจริญอกงามในสังคมไทย เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าวัฒนธรรมการเมืองเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตย วัฒนธรรมการเมืองเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้และเรียนรู้ร่วมกันในรูปของชุมชน ประชาธิปไตยที่ใช้รูปแบบการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย และวิธีการดำเนินชีวิตยึดหลักของความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ เท่าเทียมกันและอำนาจอธิปไตยต้องมา

จากปวงชน หลักประชาธิปไตยในชุมชน หัวใจสำคัญคือการอบรมสั่งสอนความเป็นประชาธิปไตยด้วยการฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักเคารพผู้อื่น เคารพกติกา และเริ่มต้นที่ตัวเอง เพราะการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง หรือประชาธิปไตยนั้น ไม่ใช่เป็นแค่เรื่องของความรู้แต่ต้องเป็นเรื่องของการปฏิบัติด้วย จึงต้องเป็นเรื่องที่ต้องฝึกฝนให้คนมองคนเสมอภาคกัน ใช้กติกาและเคารพกติกาแก้ปัญหา ฝึกให้อดทนต่อสิ่งที่แตกต่างไปจากเรา ให้ทุกคนปกครองกันเองและอยู่ร่วมกันในชุมชนได้โดยปราศจากความขัดแย้ง (ไพศาล เครือแสง, 2557)

ในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ยตั้งอยู่อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน มีการปกครองแบ่งออกเป็น 9 หมู่บ้าน ต่อมาได้มรการแยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2539 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2539 ปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลศรีเตี้ยเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2551 ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น และประสานความร่วมมือกับองค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น ได้สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตำบลศรีเตี้ยอย่างต่อเนื่อง แต่สภาพสังคมและเศรษฐกิจตำบลศรีเตี้ยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมีความเจริญและสภาพชุมชนมีความหนาแน่นประกอบกับทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมีการแข่งขันเพื่อสร้างภาพลักษณ์และการยอมรับจากประชาชนและองค์กรต่างๆ คำว่าประชาธิปไตยชุมชนถูกท้าทายเพราะวิธีการแข่งขันที่ดูเหมือนจะทำให้ประชาธิปไตยลดความเชื่อถือลง การเรียกร้องหาคำว่าธรรมาภิบาลจึงเกิดขึ้นตามมา เพื่อให้เกิดความโปร่งใส การตรวจสอบได้ การคุ้มค่า คุ้มทุนในวิถีประชาธิปไตยชุมชนที่ควรจะเป็นจึงจำเป็นจะต้องมีศึกษา วิเคราะห์ วิจารณ์ พัฒนาและสร้างความเข้าใจรูปแบบการเมืองการปกครองท้องถิ่นให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเสริมกระบวนเรียนรู้ การเมืองภาคประชาชนให้เป็นที่สนใจและก้าวทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักธรรมาภิบาลว่ามีปฏิสัมพันธ์ต่อวิถีวัฒนธรรมชุมชนในชุมชนทองถิ่นอย่างไร และเสนอแนวทางในการดึงเอาวิถีวัฒนธรรมชุมชนมาใช้จะเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยชุมชน ซึ่งจะนำเสนอรูปแบบของการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลชุมชนกับวัฒนธรรมทางการเมือง และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ชุมชนตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1. เพื่อศึกษาวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่สัมพันธ์กับกระบวนการประชาธิปไตยของผู้นำ

2.2. เพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยของผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

2.3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

3. การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดประชาธิปไตย และแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยชุมชน โดยสามารถสรุปแนวคิดและทฤษฎีได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

คำว่า “Good Governance” แปลว่า “การบริหาร

กิจการที่ดี” เป็นคำที่นักวิชาการกล่าวถึงอย่างแตกต่างกันและแพร่หลาย เนื่องจากความมุ่งหมายในการขยายคำว่า Good Governance ให้ครอบคลุมถึงส่วนต่างๆ ของสังคมที่แตกต่างกันออกไป คำว่า Good Governance ในประเทศไทย ถูกใช้ครั้งแรกจากเอกสารของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในหนังสือแสดงเจตจำนงกู้เงินจำนวน 17.2 พันล้าน ดอลล่าร์สหรัฐฯ เมื่อปี พ.ศ.2540 ที่ช่วยเหลือภายหลังการแสดงเจตจำนงของรัฐบาลไทย จากนั้นจึงเป็นจุดเริ่มทำให้นักวิชาการกลุ่มต่างๆ เริ่มสนใจในบริบทของสังคมไทยมากขึ้น (อานันท์ ปันยารชุน, 2541) หัวใจสำคัญของกระบวนการธรรมาภิบาล มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ที่มีความเชื่อมโยงกัน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคในการบริหารจัดการสังคม (Participation) 2) ความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจ (Transparency) ซึ่งทำให้การทุจริตและบิดเบือนผลประโยชน์ของภาคอื่นๆ ไปเป็นการกระทำของตนกระทำได้ยากหรือไม่ได้ 3) ความรับผิดชอบที่ต้องตอบคำถาม (Accountability) ถูกวิจารณ์ได้ รวมทั้งความรับผิดชอบในผลการตัดสินใจ และหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่

1) หลักนิติธรรม หมายถึง หลักการปกครองภายใต้กฎหมายที่ครอบคลุมไปถึงเรื่องการตรากฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิกอย่างยินยอมพร้อมใจ ถือปฏิบัติร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เป็นธรรม ถือว่า เป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย ไม่ใช้อำนาจตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล โดยในระดับภาครัฐ กำหนดให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบที่ใช้ในการบริหารงานร่วมกันภายในภาครัฐ ในระดับองค์การ กำหนดให้มี กฎกติกา ที่ใช้ในการบริหารงานภายใน รวมถึงข้อตกลงในการสับเปลี่ยนหน้าที่ภายในองค์กร และในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นราชการส่วนท้องถิ่น กำหนดให้มี การดำเนินงานตามวิธีทางการปกครอง ในการดำเนินการบริหารงาน มีกฎหมาย ระเบียบ ถือปฏิบัติในการบริหารงานหรือดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ฝ่ายบริหารส่วนกลาง ได้ให้อำนาจมาปฏิบัติตามกฎหมาย การบริหารจัดการภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ แก่ ด้านบุคลากร และด้านการปฏิบัติงาน

2) หลักคุณธรรม หมายถึง เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย โดยในระดับภาครัฐ ผู้แทนประชาชนที่เข้าไปทำหน้าที่บริการราชการเข้าสู่หน้าที่ด้วยความชอบธรรม เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเคร่งครัด ในระดับองค์กร เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและปฏิบัติตามข้อบังคับ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง จากกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความไว้วางใจวางใจซึ่งกันและกัน ช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอรัปชั่น ในองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจและ

บทบาทหน้าที่ในการให้การบริการต่อประชาชนในเขตพื้นที่ ตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการบริหารงานของรัฐ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามความเจริญก้าวหน้าของสื่อเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว

4) หลักความโปร่งใส หมายถึง การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ โดยการปรับปรุงระบบ กลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างความไว้วางใจวางใจซึ่งกันและกัน ช่วยให้การทำงานของภาครัฐและภาคเอกชนปลอดจากการทุจริตคอรัปชั่น ในองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมการบริหาร ตรวจสอบ เพื่อความโปร่งใส จากผู้ตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

5) หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การทำให้สังคมไทย เป็นสังคมที่ทุกคน ทุกฝ่ายตระหนักในสิทธิหน้าที่ มีสำนึกในความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนและการใส่ใจในปัญหาสาธารณะรวมทั้งมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยพยายามหาทางออกที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับร่วมกันได้ กล้ารับผลการกระทำของตนให้องค์ปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อชุมชนสังคม มีความมุ่งหวัง ตั้งมั่นยึดถือในนโยบายที่ได้แถลงไว้กับประชาชนว่า ในการบริหารงานขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นไป เพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ประชาชนอย่างสูงสุด

6) หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่รู้คุณค่าของทรัพยากรของชาติและบริหารงานด้วยความประหยัดมีประสิทธิภาพประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐ ซึ่งต้องให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน ในระดับองค์กร ผู้บริหารต้องทบทวนงานในความรับผิดชอบทั้งหมด เพื่อพิจารณาถ่ายโอนงานที่ภาคธุรกิจเอกชนหรือภาคประชาชน ทำให้มีประสิทธิภาพสูงกว่าออกไปเลือกนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาความสามารถของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง (บวรศักดิ์ อุวรรณโน, 2542)

2. แนวคิดประชาธิปไตย (The Principles of the Democracy)

วิวัฒนาการทางการเมือง การปกครอง ตั้งแต่อดีตโดยเฉพาะของโลกตะวันตก ซึ่งถือว่าเป็นต้นกำเนิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของโลก ตามที่มีบันทึกไว้มีแนวคิดและหลักใหญ่ ๆที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม มีลักษณะ ดังนี้

(1) อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนหรือของมหาชน

(2) ประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งผู้นำโดยเสรี

(3) ประชาธิปไตยเน้นการมีผู้นำที่มีความรับผิดชอบ

(4) ประชาธิปไตยมุ่งให้มีระบบกฎหมายที่ประกันความเสมอภาคของประชาชน

(5) ประชาธิปไตยยอมรับการมีพรรคการเมืองมากกว่าหนึ่งพรรคขึ้นไป

(6) ประชาธิปไตยส่งเสริมการมีความหลากหลายในชีวิตประจำวัน

(7) ประชาธิปไตยไม่มีการกีดกันกลุ่มสำคัญ ๆ จากการมีส่วนในการบริหารประเทศ

(8) การมีทัศนะคติแบบประชาธิปไตย

(9) ประชาชนมีความสำนึกในหน้าที่แห่งการเป็นพลเมืองดี

(10) เป็นความเชื่อมั่นในความดีของมนุษย์

โดยภาพรวม การปกครองระบอบประชาธิปไตยในสังคมปัจจุบัน ปรากฏแนวคิดที่มีหลักสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) มีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน 2) ความเสมอภาคทางการเมือง 3)การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 4) ความสิทธิเสรีภาพทางการเมือง และ 5) การยึดถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์

นอกจาก แนวคิดประชาธิปไตยที่ปรากฏพบว่า มี 2 แบบ ได้แก่

1) ประชาธิปไตยเชิงอุดมคติ (Ideal Democracy) มุงเน้นให้ประชาชน มีอำนาจ (อธิปไตย) สำนึกในหน้าที่ และมีเสรีภาพในการเลือกสรรผู้ที่จะมาทำหน้าที่ปกครอง และรับผิดชอบการบริหารงาน โดยการออกกฎระเบียบ หรือกฎหมาย ผ่านระบบนักการเมือง (Politician) และพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้เกิดความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ตามศีลธรรมอันดีของประชาชน (มนุษย์)

2) ประชาธิปไตยเชิงปฏิบัติการหรือหน้าที่นิยม (Operative Democracy) มุ่งเน้น ในหน้าที่ของราษฎรหรือประชาชนที่มีต่ออำนาจอธิปไตยของตนเอง และใช้ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง รวมถึงการแสดงออกทางความคิดเห็น เพื่อที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมส่วนรวม เช่น กรณีการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง โดยถือว่า เป็นหน้าที่โดยตรงของประชาชนทุกคน (ลัทธิกาล ศรีวะรมย์ สุชัย ทองแก้วกูล, 2538)

3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน

แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนนับเป็นกระแสแนวคิดหนึ่งที่ได้รับความสนใจจากปัญญาชน นักวิชาการ นักศึกษา ปราชญ์ท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาของศาสนา ลักษณะของแนวคิดวัฒนธรรมชุมชน_มีลักษณะที่มีการพยายามอธิบายถึงสิ่งที่สังคมหมู่บ้านมีอยู่แล้วในระบบวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองในสังคมหรือชุมชนของตนเอง เป็นอิสระจากรัฐ เป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง และมีวัฒนธรรมที่เน้นคุณค่าของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นสำคัญ และเชื่อว่าลักษณะดังกล่าวนี้เป็นคุณค่าเดิมแท้ของสังคมไทย

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2537) ได้ให้ข้อสนับสนุนว่าภายในชุมชนมีวัฒนธรรมของตนอยู่ก่อนแล้ว นั่นคือระบบคุณค่าที่รวบรวมมาได้จากประวัติศาสตร์ เป็นบทสรุปของความคิดและการปฏิบัติของชุมชนนั้นๆ เป็นวิถีชีวิตและทิศทางของการพัฒนาของชาวบ้านที่ร่วมกันสรุปขึ้นมา แกนกลางของวัฒนธรรมชุมชนคือการให้ความสำคัญแก่ความเป็นคน และความผสมกลมกลืน (Harmony) กันในชุมชน

ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมชุมชน ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและตัวชี้วัดสำหรับงานพัฒนาชนบท ในด้านความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนไว้ 2 ลักษณะใหญ่ คือ

1. องค์กรชุมชนเชิงวัฒนธรรม มีลักษณะเด่นคือการรวมตัวกันไม่เป็นองค์กรชัดเจน แต่มีพลังในการแก้ปัญหาสูง มีการรวมตัวกันเมื่อเกิดวิกฤต มีผลกระทบกว้างขวาง ตัวอย่างเช่นการรวมกลุ่มกันในหมู่บ้านเมื่อเกิดผลกระทบต่อชุมชน อาทิ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. องค์กรเฉพาะวัตถุประสงค์ มีลักษณะเด่นคือมีโครงสร้างและวัตถุประสงค์ชัดเจน มีพลังในการแก้ปัญหาจำกัด ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกและเครือข่าย มีกิจกรรมต่อเนื่องไม่เฉพาะเมื่อเกิดวิกฤต มีผลกระทบเฉพาะกลุ่มสมาชิก ตัวอย่างเช่นองค์กรพัฒนาของภาครัฐหรือเอกชน กลุ่มออมทรัพย์ เกษตรทางเลือก เป็นต้น

เช่นเดียวกับที่เสรี พงษ์พิศ (2531) ได้เสนอ

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ถือว่าเป็นฐานสำคัญของกระบวนการพัฒนา ไว้ดังนี้

1. การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ได้รับการถ่ายทอดมาหลายชั่วอายุคน โดยมีระบบคุณค่าทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของตนเอง ทำให้สังคมชนบทสามารถคงอยู่และพึ่งตนเองมาโดยตลอด การศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างรอบด้านและโดยที่ประชาชนมีส่วนร่วม ย่อมก่อให้เกิดสำนึกในคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่เกิดขึ้นย่อมจะอยู่ในความควบคุมและการตัดสินใจของชาวบ้านทั่วไป

2. การค้นหาประสบการณ์ระดับชุมชนเพื่อยืนยันศักยภาพของภูมิปัญญาพื้นบ้าน แม้การเปลี่ยนแปลงสังคมยุคใหม่ จะก่อให้เกิดการครอบงำและการเอารัดเอาเปรียบจนชาวชนบทสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง และพึ่งตนเองได้น้อยลง แต่ก็ยังมีบุคคล กลุ่มบุคคลและชุมชนจำนวนไม่น้อย ต่อสู้เพื่อความเป็นตัวของตัวเอง มีทิศทางและจุดยืนที่มั่นคง

3. การพัฒนาทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากสภาพความเป็นจริงของอดีตและปัจจุบันของสังคมไทย มิติความรู้ในเรื่องท้องถิ่นทั้งอดีตและปัจจุบันโดยขยายออกไปทั้งแนวราบและลึก และถึงจุดที่นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกำลังบรรยายสรุปแนวคิดทฤษฎีจากความรู้และประสบการณ์ดังกล่าว ให้เป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

4. ความร่วมมือของทรัพยากรบุคคลจากทุกระดับและวงการ ผู้คนในทุกวงการและทุกระดับที่มีความคิด ความตั้งใจ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในแนวคล้ายคลึงกัน พร้อมที่จะให้ความร่วมมือและประสานงานขึ้นอยู่กับการสร้างเงื่อนไขที่เหมาะสมกับสถานการณ์และสถานภาพบุคคล องค์กรสถาบันและกลุ่ม แม้มีข้อจำกัดอยู่ไม่น้อยแต่หากมีความเคารพและศรัทธาต่อกันเป็นพื้นฐานความร่วมมือกันย่อมเป็นไปได้

4. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยชุมชน

ประชาธิปไตยชุมชน หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนทุกชนชั้นในสังคมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ วัย มาใช้สิทธิร่วมกันในการกำหนดปัญหา ความต้องการของตนเอง เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาชุมชนในทุกด้าน ที่ตอบสนองกับความต้องการและแก้ปัญหาของชุมชน ที่มีความเป็นธรรม รวมทั้งคนร่วมกันปฏิบัติการตามแผนและติดตามตรวจสอบการทำงานร่วมกันระหว่างท้องที่ ท้องถิ่นและชุมชน (สน รูปสูง, 2553)

เป้าหมายสำคัญของประชาธิปไตยชุมชน คือ การปลุกความตื่นตัว ปลุกความตระหนักถึงสิทธิความเป็นประชาชนของคนในชุมชน ตามสิทธิชุมชนในรัฐธรรมนูญ ให้คนในชุมชนลุกขึ้นปกป้อง ลุกขึ้นมาจัดการปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง มีความเสมอภาคมีส่วนในการตัดสินใจในเรื่องของส่วนร่วมและเรียนรู้ร่วมกัน ในเรื่องของประชาธิปไตยโดยตรง ทำให้ประชาธิปไตยที่กินได้คือประชาธิปไตยที่สามารถแก้ปัญหาปากท้องของชาวบ้านได้จริงๆ

กระบวนการประชาธิปไตยชุมชนเป็นเครื่องมือหรือกลไกหนึ่งที่รวมคนให้เรียนรู้ร่วมกัน มาแก้ไขปัญหาร่วมกัน และมาทำงานพัฒนา โดยมีมิติทางการเมือง คือ การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในระดับจังหวัด รวมทั้งยกระดับจิตของคนขึ้นให้มีความกล้าหาญ ให้มีความรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเองและต่อนักการเมืองที่ได้เลือกมาด้วย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในวิถีประชาธิปไตยของผู้นำในพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

(Qualitative Research) และการลงพื้นที่ภาคสนาม (field Study) ประกอบการจัดเก็บข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยนี้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากับกลุ่มผู้นำในการปกครองท้องที่และแกนนำต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ใน 9 หมู่บ้าน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้นำที่มีประสบการณ์การบริหารจัดการชุมชน เป็นผู้นำกิจกรรมด้านพัฒนา ด้านปกครองเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป คือ อดีตผู้นำหมู่บ้าน 2 คน ผู้นำหมู่บ้าน 9 คน แกนนำชุมชน 6 คน ประชาขนในพื้นที่ 5 คน รวมเป็นจำนวน 22 คน

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระดมความคิดร่วมกัน โดยมีแบบบันทึกข้อมูลเป็นสมุดบันทึกที่ผู้วิจัยใช้สำหรับการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ ประเด็นข้อคิดเห็นต่างๆ ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล รวมทั้ง บันทึกข้อสังเกตและการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัยเองในแต่ละช่วงของการศึกษาข้อมูลในพื้นที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิถีประชาธิปไตย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับแกนนำหมู่บ้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่วิจัย เก็บข้อมูลกับหน่วยงานในพื้นที่ กิจกรรมต่าง ๆ ขอชุมชนกำหนดทีมงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Notetaker) และผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) การสัมภาษณ์ จัดการสนทนากลุ่ม และสรุปผลกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้านปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวกับธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงพรรณนา

6. ผลการวิจัย

วิถีวัฒนธรรมชุมชนที่สัมพันธ์กับกระบวนการประชาธิปไตยของผู้นำโครงสร้างทางสังคมมี 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ส่วนที่ไม่เปลี่ยนแปลงหรือคงที่กับส่วนที่เปลี่ยนแปลงหรือพลวัตความเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อาจแบ่งออกเป็นยุคสมัยตามประวัติศาสตร์ และมีวิวัฒนาการเรื่อยมาความล้าหลังทางวัฒนธรรม เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ไม่สมดุลกันทำให้เกิดปัญหาเกิดความสับสนวุ่นวายขึ้นในสังคมลักษณะของความสัมพันธ์ที่แสดงออกในรูปแบบของความเป็นญาติ ความเป็นเพื่อนบ้าน และความเป็นผู้นำ สิ่งเหล่านี้เป็นความสัมพันธ์ที่เรียกว่า ความเชื่อมโยงในแนวราบ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนหนึ่งกับอีกชุมชนหนึ่ง จะต้องมีการให้เกียรติการเคารพ ซึ่งเรียกความสัมพันธ์ในแนวนี้ว่า ความเชื่อมโยงในแนวตั้งสังคมของกลุ่มต่างๆ มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันตามแต่ละบริบท การปฏิสัมพันธ์ในชุมชนนั้นเกิดขึ้นด้วยกิจกรรมที่แตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมของตน ภูมิประเทศ และภูมิอากาศเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดสุนทรียภาพในสภาพแวดล้อมของชุมชนนั้นๆ โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นวัฒนธรรมชุมชน คือ วัฒนธรรมของชาวบ้านเป็นอิสระจากวัฒนธรรมชนชั้นกลางและชนชั้นสูง สัมพันธ์กับชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ ฐานที่สำคัญของชุมชนคือ ความมีคุณธรรมและจริยธรรม แต่ขณะเดียวกันก็ยอมรับข้อเสนอว่าชุมชนไม่ควรยึดติดกับวัฒนธรรมชุมชนเพียงอย่างเดียวหากจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจารีตวิถีปฏิบัติเดิมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของยุคสมัย จารีตวิถีปฏิบัติหรือวัฒนธรรม

ของชุมชน ส่วนใหญ่มักจะยึดหลักตามศาสนา ซึ่งพระพุทธศาสนาได้ปลูกฝังหลักธรรมที่สอดคล้องกับการปกครองไว้หลายหลักธรรมเช่นกัน หลักธรรมต่างๆ นั้นล้วนแต่เป็นการส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับหลักธรรมภิบาล เช่น หลักทศพิธราชธรรม หลักอธิปไตย 3 เป็นต้น การมีประชาธิปไตยที่ดีนั้น จะต้องเกิดจากการเรียนรู้ การปฏิบัติต้องได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและคอยสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารที่ดี มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลจากผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจะประสบผลสำเร็จเพื่อก้าวไปสู่การมีประชาธิปไตยที่ดีและแข็งแกร่งในชุมชนสืบต่อไป วิถีวัฒนธรรมชุมชนตำบลศรีเตี้ยมีกระบวนการเริ่มนับตั้งแต่การสร้างข้อตกลงในชุมชน โดยความเคารพอาวุโส สร้างความเสมอภาค การแบ่งหมวดหมู่บ้านต่างๆ การมีคณะกรรมการต่างๆ ช่วยกันดูแลจัดการชุมชนให้ไปตามแนวทางประชาธิปไตย

รูปแบบการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยของผู้นำในเขตพื้นที่ตำบล ศรีเตี้ย จากการศึกษาพบว่า ผู้นำตำบลศรีเตี้ยมีรูปแบบการเสริมสร้างธรรมาภิบาลโดยยึดอุดมการณ์ร่วมกัน คือ ร่วมตัดสินปัญหา กำหนดทิศทางในการปกครอง กำหนดตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่ปกครองชุมชนท้องถิ่น เคารพในสิทธิหน้าที่หลักของความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมชุมชน การสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นรูปธรรมดำเนินงานผ่านโครงการศึกษาการปกครองท้องถิ่นไทย : กรณีศึกษาการยกฐานะการปกครองเทศบาลตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน มีการประยุกต์หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในชุมชนมี 3 ลักษณะ คือ 1. การเสริมสร้างคุณค่าและจิตสำนึกของคนในชุมชน ให้เกิดความตระหนักและเรียนรู้ที่จะ พัฒนาตนเอง 2. เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนในระดับวิพากษ์วิจารณ์ สะท้อนความคิดและอภิปราย การหาข้อสรุปการดำเนินงานร่วมกัน และการทดลองประยุกต์ใช้องค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง 3. การบริหารจัดการที่ดีโดยใช้หลักธรรมาภิบาล การศึกษาชี้ให้เห็นถึงการทำงานของผู้นำในการยึดหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการทำงานและบริหารงานท้องถิ่นเป็นไปตามหลักการด้านประชาธิปไตยการยึดเสียงข้างมาก คือเสียงส่วนใหญ่ เสียงประชาชนมาเป็นแนวทางในการวางนโยบายในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข มีความเสมอภาคทุกภาคส่วนของการทำงาน

วิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลกับการส่งเสริมประชาธิปไตยของผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการท้องถิ่น มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักนิติธรรม ยึดกฎหมายเป็นหลัก 2) ด้านหลักคุณธรรม ปลุกจิตสำนึกด้านคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส ทุกโครงการมีการประกาศตามขั้นตอนทางราชการ 4) ด้านการมีส่วนร่วม ผู้นำทุกหมู่บ้านเข้ามามีส่วนทุกขั้นตอนการทำงาน 5) ด้านความรับผิดชอบ เป็นคณะทำงานร่วมกัน และ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า เน้นความประหยัด คุ้มค่าคุ้มทุนในการทำงาน การศึกษาวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้หลักธรรมมาภิบาลนำมาสร้างเป็นกรอบในการวางแผนงาน และพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการที่ต้องมีการดำเนินการให้สอดคล้องกันในทุกด้าน เช่น การศึกษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจสังคมและการเมือง ข้อจำกัดในการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน คือ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ส่งเสริมในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย เช่น วัฒนธรรมการยอมรับ ความเชื่อทางศาสนา ค่านิยมและวิถีชีวิต เหล่านี้ล้วนเป็นจริยธรรม ในการสอนคนให้เป็นมนุษย์ และรู้ว่า

ประชาธิปไตยคือการให้เกียรติและเคารพผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่น และที่สำคัญต้องมีบทเรียนที่ส่งเสริมให้บุคคลทำความดี ยกย่องคนดีให้กำลังใจคนดี

7. สรุปและอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในวิถีประชาธิปไตยของผู้นำในตำบลศรีเตี้ย อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เป็นศึกษาเพื่อส่งเสริมการสร้างหลักธรรมาภิบาลในวิถีประชาธิปไตยชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ยมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการชุมชน มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักนิติธรรม ยึดกฎหมายเป็นหลัก 2) ด้านหลักคุณธรรม ปลุกจิตสำนึกด้านคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส ทุกโครงการมีการประกาศตามขั้นตอนทางราชการ 4) ด้านการมีส่วนร่วม ผู้นำทุกหมู่บ้านเข้ามามีส่วนทุกขั้นตอนการทำงาน 5) ด้านความรับผิดชอบ เป็นคณะทำงานร่วมกัน และ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า เน้นความประหยัด คุ้มค่า คุ้มทุนในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพร อติวานิชยพงศ์ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า อบต.ดอนแก้ว ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลมาจากการใช้หลักการทำงานอย่างมีส่วนร่วม มีการวางแผนงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของกิจกรรมและให้สมาชิกในชุมชนได้รับประโยชน์อย่างมากที่สุด การบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวมีเงื่อนไขที่สนับสนุนให้ อบต.ประสบความสำเร็จหลายประการ คือ การที่องค์กรภายในชุมชนเองมีความเป็นธรรมาภิบาล มีวิสัยทัศน์ในการทำงานพัฒนาชุมชน ซึ่งนับว่าทุนทางสังคมของชุมชนดอนแก้ว ที่ทำให้ อบต. ได้รับแรงสนับสนุนจากองค์กรชุมชนเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การระดมความร่วมมือจากชุมชนได้กว้างขวาง นอกจากนี้การที่ อบต. มีข้อเด่นในเรื่องของการทำงานด้วยความโปร่งใส ปราศจากมลพิษในเรื่องการทุจริตคอรัปชันได้ช่วยเสริมสร้างศรัทธาและความมั่นใจของสมาชิกในชุมชนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของอบต.ด้วยความเต็มใจความสำเร็จของการทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการมีทีมงานที่เข้มแข็งและมีอุดมการณ์ในการทำงานไปในแนวทางเดียวกัน จึงไม่เกิดความขัดแย้งในการกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติงานของ อบต. และสอดคล้องกับวิจัยของสุธาวัลย์ เสถียรไทย (2546) เรื่อง ธรรมาภิบาล (Good Governance) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ในกระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขสำคัญที่จำเป็นต่อการเกิดธรรมาภิบาล คือ 1) การมีระบบการคานและถ่วงดุลอำนาจที่สามารถตรวจสอบได้โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) การมีแรงจูงใจที่เหมาะสมสามารถเอาชนะและชดเชยผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิผลและเป็นธรรม 3) การสร้างองค์ความรู้กระบวนการเรียนรู้ และค้นหาข้อมูลโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน 4) การป้องกันการคอรัปชั่นและลดการใช้อำนาจวิจารณญาณของเจ้าหน้าที่รัฐ 5) การลดต้นทุนดำเนินการ ในกระบวนการจัดการต่างๆ เพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น 6) การส่งเสริมด้านจริยธรรมและคุณธรรม ตลอดจนสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยของผู้นำในเขตพื้นที่ตำบลศรีเตี้ยจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารต้องนำมาปฏิบัติ เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน และต้องเร่งดำเนินการให้การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ประชาชนมากกว่านี้ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจถึงหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยส่วนรวมและต่อการทำงานขององค์กร หลักธรรมาภิบาลมุ่งเน้นสร้างองค์กรและบุคคลากรให้มีประสิทธิภาพ และเป็นการชักชวนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทร่วมกันบริหารจัดการบ้านเมือง ทำให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสูงสุด

8. เอกสารอ้างอิง

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา.(2537). วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นภาพร อติวานิชยพงศ์. (2547). ธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ อบต. ดอนแก้ว. สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ.(2542).การสร้างธรรมาภิบาล Good Governance. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญูชน.

ไพศาล เครือแสง. (2557), ประชาธิปไตยในชุมชนท้องถิ่น อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, หน้าที่ 112.

ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพ มหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์,2542), หน้า 216.

ลัทธิกาล ศรีวะรมย์ สุชัย ทองแก้วกูล, (2538) หลักรัฐศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : SR printing, หน้า 22-23.

สุธาวัลย์ เสถียรไทย.(2546).ธรรมาภิบาล (Good Governance) และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ในกระบวนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : สถาบันธรรมรัฐ เพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม.

เสรี พงษ์พิศ. (2531).บรรณาธิการ. ทิศทางหมู่บ้านไทย. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย,.

สน รูปสูง. (2553). คู่มือประชาธิปไตยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สภาการพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า,

อานันท์ ปันยารชุน. (2541). “ธรรมรัฐ (Good Government) กับอนาคตของประเทศไทย”. ฐานเศรษฐกิจ. (18, 1265 (29 มี.ค.–1 เม.ย. 2541).